

Nagy idők tanúja:

Számtalan titkot rejt a vén Duna jobb partja, valamikor római őrtornyok figyelték a szemközti barbár pusztákat, majd gazdag kereskedő népek lakták, akik hajóikkal fuvarozták Tolna és Szerémség illatos borait, ringó búzatáblák életet adó magját. Az egykor népes települések közül sokat elsodort az oszmán hódítás vihara, mára csak megfakult iratok tanúskodnak létükről. Tolna megye északkeleti csücskében Dunaföldvár zömök tornya azonban kitart, és a kirándulók kedvelt állomásává vált. Történetét azonban máig titok övezi.

A cézárok korában Annamátia néven emlegetett település helyén legkésőbb a 12. században megtelepedtek a bencések, kolostoruk köré pedig idővel forgalmas mezőváros szerveződött. A kezdetben királyi kézben levő Földvár a 15. században élte fénykorát, az ekkor már a földvári apát birtokának számító mezővárosban hetipiacokat és országos vásárt is tartottak. 1526 augusztusában II. Lajos királyunk itt várta be hadainak jelentős részét és innen indult el a végzetes mohácsi mezőre. Néhány héttel később már Szulejmán szultán fogadta itt a budai polgárok hódoló küldöttségét. A szultán három év múlva seregei élén újra visszatért, Földvár

bencés kolostorban vagy a mohácsi csata idején már biztosan álló Török-toronyban állomásoztak, a várat pedig az 1550-es évek közepén építették hozzá.

A 9,5 méter oldalhosszúságú, négyzet alakú, háromemeletes épület anyaga mészkő, ahol a kisebb rongálódásokat később téglával pótolták. A másfél méter széles falakkal épült torony mindvégig a palánkvár legerősebb részének számított. A legalsó szinten börtöncellákat alakítottak ki, a falakba vésett szövegek alapján még a 19. században is használták. Az első emeleti reneszánsz ablakkereteket lőréské alakították át, a török időkben egyértelműen a katonai funkció

A dunaföldvári Csonka-torony

ekkortól kezdve a dunai hadiút fontos állomásának számított, ahol rendszeresek voltak a hadjárások.

A ma is álló Öreg- vagy Csonka-torony, népies nevén Török-torony, valamint a valaha körülötte álló palánkvár építésének dátuma rendkívül bizonytalan. Korábban egyesek 13., mások 15. századnak vélték, az elmúlt évtizedek régészeti kutatásai azonban bebizonyították, hogy a tornyot legkorábban a 16. század első évtizedeiben építhették. Evlia Cselebi 17. század közepén kelt leírásában II. Lajos királynak tulajdonítja a torony és várkastély építését. Az épületben talált reneszánsz építészeti emlékek szintén keresztény építetők sejtetnek. A legnagyobb baj ezzel kapcsolatban az, hogy a vár legkorábbi említése 1543-ból való, de Földvár 1542-ben bizonyosan török kézre került. A bizonytalanságot fokozza, hogy az 1555-ben erre járó Hans Derschwam Habsburg követ csak vályogfalat és katonaságot látott, továbbá a szultáni kincstár zsoldösszeírásaiban is 1557-ben említik először a földvári erősség katonáit.

A várral kapcsolatos legvalószínűbb teória ma az, hogy a forgalmas földvári átkelőhelyet őrző oszmán katonák kezdetben az elhagyott

került előtérbe. Ez nem véletlen, hiszen például 1560-1562 között a Keve és Bába közötti összes vámbevétel több mint fele innen származott, és a népes sokadalmak is kedvelt célpontjai voltak a hajdúk portyázásainak. A tizenötéves háború idején minden bizonnyal komoly támadás érte, mert 1604-ben intézkedni kellett a falak kijavításáról.

Az Evlia által a legfontosabb dunai erősségként említett vár körülbelül másfélszáz katonája Buda elestének a hírére hagyta el őrhelyét, Földvár ekkor újra keresztény kézbe került. A város és vár igazi tragédiáját a Rákóczi-szabadságharc jelentette, a fontos dunai átkelőhelynek számító Földvárat 1704-ben a kurucok ideiglenesen, a következő évben Vak Botyán csapatai tartósan elfoglalták, a település azonban elnéptelenedett. A harcokban a palánkvár megrongálódott, majd a Habsburgok teljesen elbontották. A magányosan maradt torony börtönként és magtárként szolgált tovább, mígnem 1858-ban egy tűzben komoly károk érték, és tetőszerkezete nélkül immár valóban csonkán mered az ég felé, magányosan hallgatva az öreg Duna énekét.

LEJEGYZTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓ: MÜLLER NÁNDOR